

Szilófalum, a Duna és a Gerecse ölelésében fekvő Süttő természeti értéke a 420–440 éves korúra becsült nagylevelű hárs (*Tilia platyphyllos*). Impozáns lomb-sátra a körülötte kialakított első világháborús emlékparkban emberemlékezet óta szinte szakrális központja a falunak, mérete, vitalitása tiszteletet parancsol.

A süttöi Rákóczi-hárs

A fa eredete a múlt kódébe vész. Ha korát elfogadjuk, akkor a 15 éves háború idején (1593–1606) csírázhatott a magja. Eszerint akár ültethetett alatta névadója, Rákóczi fejedelem is. 1701-es, Bécsújhelyről Lengyelországba való szökése közben mindenestre nem falunk, hanem a Csallóköz felé menekült. A Rákóczi-szabadságharc idején egyetlen alkalommal,

csúcsmagassága 20 m, a lombkorona átmérője 24 m. Hatalmas koronájának oldalágai messze terjednek és azok gallyai egészen a földig csüngenek. A törzs 2 m magasságban 10 ágra oszlik; 2 ágcsont nagyon helyesen cementtel van kitöltve. A fa egyébként egészséges.

A fa több ízben átesett javításokon, mindig a kor szemléletének és szakmai színvonalának megfelelő módon. Sajnos, minden jó szándék ellenére, a beavatkozások egy része (mai szemmel nézve) inkább ártott, mint használt a fa műszaki állapotának.

Dr. Bartha Dénes 1994-ben írt könyvében (*Magyarország faóriái és famatuzsálemei*) a fa 400 éves

feltöltés/feltöltődés miatt mellmagassági átmérőt nem tudtunk mérni).

A műszaki felmérési eredmények alapján egyértelműnek tűnik, hogy az óriási súlyú ágak és a levéltömeg veszélyezteti az ágak és a törzs állékonyságát, ezért (a közeli jövőben) a korona könnyítésére (ágak csonkolásával) szükség lehet.

Halaszthatatlan feladat azonban az ágak egymáshoz rögzítése a széthasadás megelőzése érdekében.

A fa két nagy vázága mára földig hajolt, az 1925-ben emelt első világháborús emlékművet féltőn öleli körbe. A fa keleti oldalán a földre hajló ág legyökerezedett. Ez a fiatal fa az anyafával (genetikailag) megegyezik. Lehet, hogy 100 év múlva ez a fa lesz a Rákóczi-hárs? Nem tudjuk. Nekünk az a feladatunk, hogy a fa életét óvjuk, és lehető leghosszabb ideig kitoljuk.

A község civilszervezete, a dr. Sággy Antal Egylet gyűjtést indított és várja a nagylelkű adományokat a fa műszaki állapotának javítására, a szükséges állagmentő intézkedések elvégzésére. Az egylet számlaszáma: 63200205-14970913. Az utalásnál a megjegyzés rovatba kérjük beírni, hogy „hársfa.”

A kézirat leadása óta sajnos a július végi viharban a fa újabb hatalmas vázága hasadt le, ami igazolja, hogy a beavatkozás a fa megmentése érdekében halaszt-

Esztergom ostrománál (1706) járt a Dunántúlon a fejedelem, de hogy járt-e Süttőn, az persze kérdéses.

Mikszáth Kálmán így ír a *Két választás Magyarországon* című könyvében a Rákóczi-fákról: „...*van-e város, ahol Rákóczi-fa ne volna? Mármost mi következnek ebből? Az, hogy a fa vándorfa, mely megy városról városra, vagy az következnek, hogy II. Rákóczi Ferenc egyebet sem csinált, mint fák alatt álldogált hét-nyolc esztendőn keresztül.*”

A fa már több mint százéves a falu török idők utáni újratelepítése, a 18. század elején. Képeslapok és leírások tanúsága szerint alatta kőfaragást folytattak, sőt egy 1859-es térkép szerint a fától keletre egykor egy tőle kisebb, de szintén termes fa is állhatott.

1864-ben *Parragh Sándor* jegyző így ír róla: „*Van Süttőn még egy nevezetes igen nagy terjedt ágas kereken nőtt és több mint 200 éves Hársfa – a falu alatt.*”

Az *Erdészeti Lapok*ban 1934-ben szerepel először. *Földváry Miksa* vértanú erdőmérnök leírása szerint: „*Ilyen emlékfá a Süttő község (Esztergom vm.) főterén a műút mellett álló terebélyes, szép hársfa is. A fa mellmagassági kerülete 530 cm,*

korúként szerepel, mellmagassági átmérője az 1934-es 530 cm-ről 720 (!) cm-re nőtt.

A korábban elpusztíthatatlannak vélt faóriás életében sajnos jelentős változások következtek be. Az elmúlt néhány év során 3 nagy vázága is lehasadt, emiatt szimmetrikus szerkezete, korábban oly szabályos, egységes lombkoronája is megbomlott. Mindezek miatt a község vezetése pályázott a fa műszaki felmérése és megerősítése érdekében, de pályázatuk sajnos nem kapott támogatást.

Idén tavasszal *dr. Kelemen Géza* és *dr. Tuba Katalin* szakértők nagylelkű felajánlásból elvégezték a fa műszaki vizsgálatát a *Fakopp 3D Arbosonic* műszerrel. A felmérésből kiderült, hogy a törzs és minden vázág erősen üreges, a fa élő szövete a kéreg alatti néhány cm-re korlátozódik. Ugyanakkor nagyon fontos kiemelni, hogy *a fát óriási vitalitás, élni akarás jellemzi!*

A múltban a fa körül feltöltést hajthattak végre, legalábbis az öreg fákra jellemző széles, bordázott gyökfő teljesen hiányzik a fa tövéből. Tökeületét talajszinten 664 cm-nek, törzskerületét (120 cm magasságban) 760 cm-nek mértük (a

hatatlanná vált. A korona könnyítését és megerősítését megkezdtük.

A cikk megírásában nyújtott segítséget köszönettel tartozom Czermann János polgármesternek, valamint Barakka Gábor és Békevári János uraknak, mindhárman a Helyi Értéktár Bizottság tagjai.

Dr. Jánoska Ferenc
okl. erdőmérnök